

Tartalom

Összefoglalás	2
1. Nemzetközi kitekintés (Az ipar helye a nemzetközi gazdasági környezetben).....	2
2. Az ipar helye a nemzetgazdaságban	4
2.1. Makrogazdasági jellemzők (Az ipar helye a nemzetgazdaságban).....	4
2.2. Az ipar szervezeti keretei	5
2.3. A munkavállalók száma, átlagkeresete és a termelékenység	6
2.4. Az ipar beruházásai.....	7
2.5. Az ipari árak.....	8
3. Az ipari termelés és értékesítés főbb jellemzői.....	9
4. Az ipari alágak teljesítménye.....	14
5. Területi összehasonlítás	21

Jelmagyarázat

További információk, adatok (linkek):

Táblázatok

Módszertan

Összefoglalás

Az előző évi kismértékű visszaesés után **2013-ban az ipari termelés** növekedésbe fordult: a kibocsátás volumene **1,4%-kal emelkedett**, elsősorban az **ipari termelés motorjának, a járműgyártásnak** kimagasló teljesítményének köszönhetően.

Az egész évi fejlődést tekintve az év első negyedében az ipari termelés még csökkent, de a második negyedévtől kezdve egyre gyorsuló ütemben nőtt. A hónapok fele-fele arányban osztoztak a növekedésben, illetve a csökkenésben. Az első negyedév egyik hónapjában sem érték el az egy évvel korábbi szintet, ugyanakkor az utolsó negyedévben minden hónapban bővülést regisztráltunk. A legnagyobb mértékű bővülést decemberben (6,8%), a mélypontot februárban (-5,9%) mértük.

A magyarországi ipari termelés és értékesítés alakulását alapvetően a világgazdaságban – és ezen belül is leginkább az Európában – végbemenő gazdasági folyamatok határozzák meg.

A **külpiazi eladások** 2013-ban újra nőttek (2,0%-kal), húsz év távlatában a 2009-es válságév és 2012 kivételével minden évben az exportértékesítés volt az ipari termelés hajtóereje, amely jelzi a külső konjunktúrától való függést.

Az ipar **belföldi értékesítésében** 2007 volt az utolsó bővülést hozó esztendő és az azóta tartó hanyatló tendencia 2013-ban sem tört meg: az eladások 1,8%-kal mérséklődtek.

Az ipar nemzetgazdasági ágai közül a mintegy 94%-ot képviselő **feldolgozóipar 2013. évi 2,0%-os növekedése** – az előző évi 1,7%-os csökkenéssel szemben – az export bővülésével egyenes arányban ment végbe. A feldolgozóipari termelés továbbra is a kivitelről függ: az alágak többségénél a külpiazi eladások játszották a meghatározó szerepet. A két legnagyobb feldolgozóipari alág közül a jelentősebb járműgyártás kibocsátása 19%-kal nőtt, míg a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása 12,3%-kal visszaesett. A legkisebb ág, a mindössze 0,4% súlyú **bányászat** termelése 13,9%-kal visszaesett az előző évhez viszonyítva. Az ipari termelésből 5,7%-kal részesedő **energiaipar** kibocsátása 7,7%-kal kisebb volt az egy évvel korábbinál.

2013-ban **Magyarország területi egységei** közül az ipari termelés négy régióban nőtt az előző évhez képest. A legnagyobb mértékű volumenbővülést ebben az időszakban Dél-Alföldön (21,9%) regisztráltuk.

Az iparban **beruházásokra** 2013-ban 3,4%-kal többet fordítottak az egy évvel korábbinál, köszönhetően elsősorban az ipar összes beruházásából 90,0%-kal részesedő feldolgozóipari fejlesztéseknek.

Az **ipari termelői árak** 2013-ban az előző évhez viszonyítva 0,7%-kal emelkedtek.

2013-ban az **iparban alkalmazásban állók** száma – a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál – 0,6%-kal volt több, míg **havi bruttó átlagkeresetük** 4,2%-kal magasabb volt az egy évvel korábbinál.

1. Nemzetközi kitekintés

(Az ipar helye a nemzetközi gazdasági környezetben)

A **világgazdaság** konjunktúra üteme lelassult az elmúlt két évben, 2013-ban – hasonló mértékben, mint egy évvel korábban – 3,0%-kal bővült. A javarészt fejlett országokat tömörítő OECD egészére számított bruttó hazai termék 2013-ban 1,3%-kal emelkedett az előző évhez képest. **Kína** gazdasági teljesítménye jelentősen, 7,7%-kal nőtt, míg az **Egyesült Államokban és Japánban** kisebb ütemű volt a növekedés (1,9, és 1,5%).

A dél-európai országokban folytatódott a gazdasági recesszió, amely tükröződött az **Európai Unió (EU-28)** tagországainak együttes teljesítményében is: gyakorlatilag stagnált. Az eurózóna tagállamainak közös GDP-je azonban 0,5%-kal mérséklődött az egy évvel azelőttihez viszonyítva, 2012-ben 0,7%-kal csökkent. A csökkenést mérsékelte az unió legnagyobb nemzetgazdaságának, **Németország** teljesítményének 0,4%-os bővülése. Magyarország legfontosabb gazdasági partnerei közül (hazánk külkereskedel-

mi termékforgalmát tekintve) Németország mellett Szlovákia 0,9, Ausztria 0,4%-kal növelte gazdasági teljesítményét, Franciaországban gyakorlatilag a 2012. évi szinten teljesített a gazdaság, Olaszországban pedig 1,9%-kal csökkent a GDP 2013-ban.

A kedvezőbben alakuló külső környezetnek, illetve hazai oldalról elsősorban a mezőgazdaságnak és építőiparnak köszönhetően **Magyarország bruttó hazai terméke** – a 2012. évi 1,7%-os csökkenés után – 2013-ban 1,1%-kal emelkedett.

A 2013. évi gazdasági teljesítményváltozás tekintetében az európai uniós rangsor középmezőnyében végeztünk. A régiós versenytársak közül Szlovákia GDP-je 0,9%-kal bővült, Csehország és Szlovénia gazdasági teljesítménye azonban 0,9, illetve 1,1%-kal csökkent. A régiókból egyedül Lengyelország teljesített jobban hazánknál, 1,6%-os növekedéssel.

2013-ban Magyarország az Európai Unió országai között az élmezőnyben szerepelt az ipar 26%-os részesedésének az összes bruttó hozzáadott értékhez való hozzájárulásában (itt az E nemzetgazdasági ág is hozzátartozik az ipar fogalmához). Az európai uniós átlag 19,1% volt. A legnagyobb ipari részesedést Románia (34,3%), míg a legkisebbet Luxemburg (5,9%) adta. Csak a feldolgozóipart nézve Csehország (25,1%) után a második helyet foglaltuk el 22,6%-kal.

Az **Európai Unió (EU-28) ipari termelése** – a munkanappal kiigazított indexek szerint – 2013-ban 0,5%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest, folytatva ezzel a 2012. évi visszaesést (2,2%). Legnagyobb mértékben, 7,8%-kal szomszédunk, Románia növelte a kibocsátását az egy évvel korábbihoz viszonyítva, 2010-hez képest pedig ez 20%-os bővülést jelent. Másik szomszédunk, Szlovákia a második helyen végzett az uniós rangsorban 5,3%-os növekedésével 2012-höz viszonyítva, ami közel egyötödös termelésemelkedésnek számít 2010-hez mérten. A nagy ipari országok ipari termelésének alakulását tekintve a legnagyobb mértékű, 10,1%-os visszaesést Spanyolországban regisztrálták. Az előző évhez viszonyítva 2013-ban a nagy ipari országok termelésének alakulását tekintve csökkenést mértek Olaszországban (3,1%), Spanyolországban (1,7%) és Franciaországban (0,6%). Németország és az Egyesült Királyság kibocsátása gyakorlatilag stagnált. Ausztriában és Hollandiában szerény ütemben nőtt a termelés, míg Lengyelországban ennél jobban emelkedett a volumen (2,4%). A 28 tagállam felében az ipari termelés meghaladta a válság utáni, 2010. évi szintet: a legdinamikusabban, mintegy 25%-kal Észtország kibocsátása bővült. Magyarország termelése felülmúlta a 2010. évi szintet, 6,0%-os növekedésével a kilencedik helyre került. A legrosszabb teljesítményt a mediterrán országok nyújtották, ezen belül a legnagyobb mértékben – több mint 27%-kal a kis súlyú Ciprus ipari termelése csökkent

1. tábla

Legnagyobb ipari termelésnövekedést mutató uniós tagországok, 2010=100,0 munkanappal kiigazított indexek szerint*

Ország	2009	2010	2011	2012	2013
Észtország	81,2	99,9	119,5	121,2	124,9
Románia	97,1	100,8	108,6	111,3	120,0
Szlovákia	92,6	100,0	105,3	113,4	119,4
Lettország	87,0	99,6	108,3	115,0	114,6
Litvánia	94,3	100,1	106,6	110,5	114,3
Lengyelország	89,6	100,0	106,8	108,3	110,9
Ausztria	93,7	100,0	106,8	106,6	106,9
Németország	89,7	99,5	106,7	106,3	106,3
Magyarország	90,7	100,0	105,6	104,1	106,0

* Forrás: Eurostat.

2. Az ipar helye a nemzetgazdaságban

2.1. Makrogazdasági jellemzők (Az ipar helye a nemzetgazdaságban)

Az **ipar** a nemzetgazdaság legjelentősebb ágazati csoportja, amely a bányászat, kőfejtés, a feldolgozóipar és a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás nemzetgazdasági ágakat foglalja magába. A három ág együttes teljesítménye Magyarország **bruttó hozzáadott értékéhez** 2013-ban 24,9%-kal járult hozzá, ez 0,7%-os aránycsökkenést jelent 2012-höz képest. Nemzetgazdasági súlya 2000 óta folyó áron számítva 23–26% között mozgott. Azóta a legnagyobb arányt a bruttó hozzáadott értékben 2000-ben (26,1%), a legkisebbet (23,6%) 2009-ben, a válság mélypontján érte el.

A nemzetgazdaság **beruházásai** 2013-ban – előzetes számítások szerint – 7,2%-kal nőttek az előző évhez képest (2012-ben 5,2%-os volt a visszaesés). A beruházások szerkezetét tekintve a gép- és berendezésberuházások 8,5, az építési beruházások 5,9%-kal emelkedtek. A beruházások legdinamikusabban a vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás nemzetgazdasági ágban nőttek, 60,8%-kal. Jelentősen bővültek a beruházások a közigazgatás, védelem kötelező társadalombiztosítás területén (38%) is. A legnagyobb súlyú nemzetgazdasági ágak közül a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ág beruházásainak volumene 15,6%-kal nőtt 2012-höz képest, elsősorban a járműbeszerzések, vasútépítések-, felújítások, alsóbbrendű útvonalak és egyébútépítésekhez kapcsolódó beruházásokból kifolyólag. A feldolgozóiparban a 2011. évi kiugróan magas növekedés (24,2%) után kisebb mértékben, 4,9%-kal bővültek a beruházások 2012-ben és 2013-ban is. A legtöbb nemzetgazdasági ágban a beruházások – több éve tartó csökkenés után – növekedtek.

A nemzetgazdaságban – a versenyszférát tekintve – az **alkalmazásban állók létszáma** 2013-ban 1 818 ezer fő volt a legalább 5 főt foglalkoztató szervezetek körében, ez csupán minimális, 0,1%-os emelkedést jelent az előző évhez képest. Az ipar részaránya a foglalkoztatásban (a versenyszférára vonatkozóan) a nemzetgazdaságon belül a 2012. évi 34,2%-ról 2013-ban 34,4%-ra emelkedett. A vállalkozásoknál alkalmazásban állók **bruttó átlagkeresete** 2013-ban 3,6%-kal, a **nettó átlagkeresete** 5,2%-kal haladta meg az egy évvel korábit, a keresetek reálértéke nemzetgazdasági szinten 3,4%-kal nőtt 2012-höz viszonyítva.

2. tábla

Az ipar helye a nemzetgazdaságban

Év	Az ipar részaránya			
	a bruttó hazai termékből (GDP)	a beruházásban	a foglalkoztatásban	vállalkozások számában
2005	25,0	26,8	24,3	7,2
2006	25,0	25,7	24,1	6,9
2007	25,1	28,9	24,2	6,5
2008	24,4	27,1	23,1	4,9
2009	23,6	25,2	22,3	4,6
2010	25,1	28,3	22,1	4,5
2011	25,0	35,5	22,5	4,5
2012	25,6	35,9	21,8	4,5
2013	24,9	34,0	22,0	4,4

2.2. Az ipar szervezeti keretei

2013-ban a **regisztrált vállalkozások száma** az iparban gyakorlatilag ugyanaz volt, mint 2012-ben, míg a nemzetgazdaság egészére vonatkoztatva kismértékű bővülést (1,3%) mértünk. 2013. december 31-én 74 237 ipari vállalkozást tartottak nyilván, amely a nemzetgazdaság vállalkozásainak 4,4%-át tette ki. Ez csupán 21 céggel jelent többet, mint egy évvel korábban. Az ipari ágak közül a bányászatban és a feldolgozóiparban kevesebb, míg az energiaiparban több vállalkozást regisztráltak.

A **társas vállalkozások** száma a 2013. december 31-i állapot szerint 1,3%-kal alacsonyabb, azaz 671 vállalkozással kevesebb volt az egy évvel korábbinál. Ezen belül a jogi személyiségű társas vállalkozások száma nőtt (362 szervezet), ugyanakkor a jogi személyiség nélküliekben jelentősen visszaesett (1033 vállalkozás). Az összes ipari vállalkozás majdnem egyharmadát adó **egyéni vállalkozások** száma 692-vel – 2,9%-kal – emelkedett.

3. tábla

Regisztrált gazdasági vállalkozások száma

kódja	Ágazat	2012	2013
	megnevezése		
B	Bányászat, kőfejtés	718	695
C	Feldolgozóipar	72 211	72 198
D	Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	1 287	1 344
B+C+D	Ipar víz- és hulladékgazdálkodás nélkül	74 216	74 237
A - U	Nemzetgazdaság összesen	1 666 402	1 688 169

Az **ipari koncentrátságot** tükrözi az, hogy az ipari kibocsátásból mintegy 70%-ot kihalító, 249 főnél nagyobb létszámmal működő nagyvállalatok termelése összesen 407 cég teljesítményéből származik. Ez az összes ipari vállalkozás 0,5%-át adja. Ezzel szemben az ipari termeléshez közel 5%-kal hozzájáruló 5 fő alatti kisvállalkozások az összes ipari szervezet több mint négyötödét képviselik.

4. tábla

Az ipar vállalkozásai létszám-kategóriák szerint, 2013

Létszám-kategória	A regisztrált vállalkozások száma	A regisztrált vállalkozások megoszlása, %
4 fő és kisebb *	60 253	81,2
5-9 fő	5 478	7,4
10-19 fő	3 870	5,2
20-49 fő	2 509	3,4
50-249 fő	1 720	2,3
250 fő és nagyobb	407	0,5
Ipar összesen	74 237	100,0

* Az ismeretlen létszámú szervezetekkel együtt.

2.3. A munkavállalók száma, átlagkeresete és a termelékenység

2013-ban az iparban alkalmazásban állók száma¹ – a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál – 625 306 fő volt, 0,6%-kal több mint egy évvel korábban. Az előző évben még 2,1%-os létszámcsökkenést regisztráltunk. Az összes munkavállaló 73%-át képviselő fizikai foglalkozásúak száma 0,4, a szellemi foglalkozásúaké, 1,0%-kal nőtt.

2013-ban az ipar legnagyobb nemzetgazdasági ágában, a **feldolgozóiparban** 0,7%-kal nőtt, míg a másik kettőben csökkent a **létszám** az előző évhez viszonyítva, az **energiaiparban** (villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás) 2,1%-kal, a kis súlyú **bányászatban** pedig 3,0%-kal. A **feldolgozóipar** tizenhárom alága közül nyolcban emelkedett (0,1, és 9,0% között) az alkalmazásban állók száma, a többi ötben pedig 0,2, és 6,5% közötti létszámfogyás volt. A legnagyobb mértékben, 9,0%-kal a **járműiparban** nőtt a létszám: az iparágban több mint 6 500 fővel dolgoztak többben, mint egy évvel ezelőtt, elsősorban az autógyáraknak köszönhetően. Itt a szellemi foglalkozásúak létszámának növekedése (10,7%) gyorsabb volt, mint az összes munkavállaló 77%-át kitevő fizikai foglalkozásúaké (8,5%). A feldolgozóipari alágak rangsorában csakúgy, mint az előző években, 2013-ban is az **élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása** volt a legnagyobb foglalkoztató. Az iparágban csak minimálisan (nem egészen 200 munkavállalóval) dolgoztak kevesebben, mint 2012-ben. A járműgyártás megelőzte a 2012. évhez képest a foglalkoztatásban a harmadik helyre csúszott, a mintegy 75 ezer főt alkalmazó **fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása alágat**, de így is 2,4%-kal növekedett a dolgozói létszáma. Számottevően, 6,5%-kal alacsonyabb volt (ez több mint 3 300 dolgozót jelent) az alkalmazásban állók száma a **számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásában**. A gyárbezárások, illetve a termelés visszaesése, a kapacitások leépülése következtében, gyakorlatilag 2013-ban is folytatódott az alág mélyrepülése. Az iparban az alkalmazásban állók aránya a nemzetgazdaságon belül (a versenyszférát tekintve) 2013-ban 0,6%-kal nőtt a 2012. évihez képest, ez közel 3 500 dolgozót jelentett.

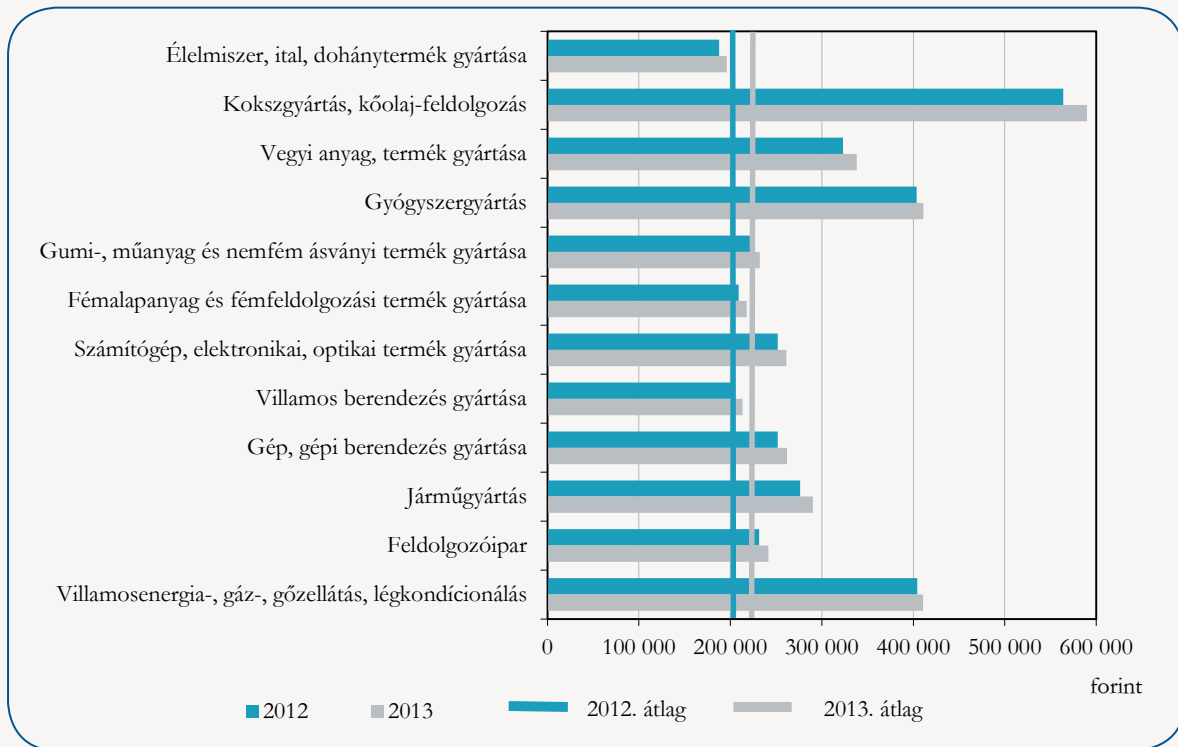
Az ipari termelés 1,4%-os növekedése a létszám 0,6%-os bővülése mellett ment végbe 2013-ban, ennek következtében a **termelékenység** színvonala – azaz az **egy alkalmazásban állóra jutó ipari termelés** – 0,8%-kal magasabb volt, mint az előző évben (a termelékenység 2012-ben 0,4%-kal emelkedett, mind az ipari termelés (-1,8%), mind a létszám csökkenése mellett (-2,1%). Az ipar három nemzetgazdasági ága közül 2013-ban csak a legnagyobb súlyú feldolgozóipar termelékenysége nőtt (+1,3%), a másik két ágban csökkenést mértünk: a bányászatban 11,2%-ot, az energiaiparban 5,6%-ot. Kimagasló termelékenységet – 9,1%-os növekedést – regisztráltunk az előző évhez viszonyítva, az ipari termelés motorjának számító járműgyártásában. A második legnagyobb alágban, a **számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásában** azonban jelentősen, 6,2%-kal csökkent az egy főre jutó termelés. A szintén jelentős súlyú **élelmiszer, ital, dohánytermék gyártásában** az előző év szintjén maradt a termelékenység.

2013-ban az iparban alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 248 447 forint volt, 4,2%-kal magasabb az egy évvel korábbinál. Az ipari keresetek növekedése 0,6 százalékponttal meghaladta a versenyszféra egészére jellemző értéket (3,6%). A különbség értékben kifejezve 6 256 forint volt. Az ipari ágak, alágak tekintetében a legnagyobb bruttó átlagkeresettel, 589 642 forinttal a **kokszyártás, kőolaj-feldolgozás** alkalmazottai rendelkeznek. A második helyet a rangsorban a **gyógyszergyártás** foglalta el (410 846 forint), de 400 ezer forinton felül kerestek még az **energiaiparban** foglalkoztattak is. Az előzőeken kívül a feldolgozóipar négy alágában (többek közt a **járműgyártásban**) és a bányászat területén az ipari átlag felett (261 és 338 ezer forint között), hét alágban pedig az ipari átlag alatt (142 és 232 ezer forint) alakult a bruttó átlagkereset. A havi bruttó átlagkereset változatlanul a könnyűipar területén, a **textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártásában** volt a legalacsonyabb (142 132 forint).

¹⁾ Víz- és hulladékgazdálkodás nélkül.

1. ábra

Az alkalmazásban állók átlagos havi bruttó keresete az iparban a fontosabb alágak szerint, 2012, 2013

2.4. Az ipar beruházásai

Az iparban 1537,8 milliárd forintot fordítottak beruházásokra 2013-ban, összehasonlítva áron 3,4%-kal többet az egy évvel korábbinál. A nemzetgazdaság egészében 7,2%-kal nőttek a beruházások. Az elmúlt években változatosan alakultak az ipari beruházások: 2011-ben 17,7%-kal nőtt a volumen, ezzel szemben 2012-ben az ipari beruházások 2,3%-os csökkenése az előző év magas bázisával magyarázható.

2013-ban az ipar nemzetgazdasági ágai közül az energia szektorban az előző év alacsony bázisa ellenére (2012-ben 38,6%-os a csökkenés) sem nőttek a beruházások. A **villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás** területén 8,5%-os visszaesést mértünk, bár 2013-ban Pécssett átadták Európa legnagyobb tisztán zöld alapú kogenerációs – kapcsoltan hőt és villamosáramot termelő – új szalmatüzelésű erőművét. A **bányászatban** 5,8%-kal maradt el a beruházások az előző évihez képest. Ebben az ágazatban csak fűró és kútjavító berendezéseket újítottak fel, továbbá kitörésvédelmi előírásoknak megfelelő fejlesztéseket hajtottak végre. Az ipar összes beruházásából 90,0%-kal részesedő **feldolgozóiparban** a 2011. évi kiugróan magas, 24%-os volumennövekedést 2012–2013-ban szerényebb mértékű, 4,9%-os emelkedés ment végbe az egy évvel korábbihoz képest.

A feldolgozóipari alágak beruházásait tekintve nyolcban növekedést regisztráltunk az előző évhez viszonyítva. Közülük a legdinamikusabb, 79,2%-os emelkedés a **gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása** területén figyelhető meg. A szakágazatba tartozó összes Magyarországon működő gumibroncs, gumigyártással foglalkozó vállalat jelentős beruházást hajtott végre. További autógyártáshoz kapcsolódó beruházások, fejlesztések valósultak meg a műanyag termékek gyártása alágazatban (pl.: műanyag lökhárítók, akkumulátorok műanyag burkolata). A járműgyártáshoz kapcsolódó alágak közül a **gép, gépi berendezés gyártása** alág beruházásai 15,7%-kal bővültek. A kis súlyú ágazatok többségében szintén növekedést mértünk, így pl. a **textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása** (42,4%) területén kiemelkedő beruházást hajtott végre a világ egyik legnagyobb autóiipari bőrbeszállítója. Ezen felül

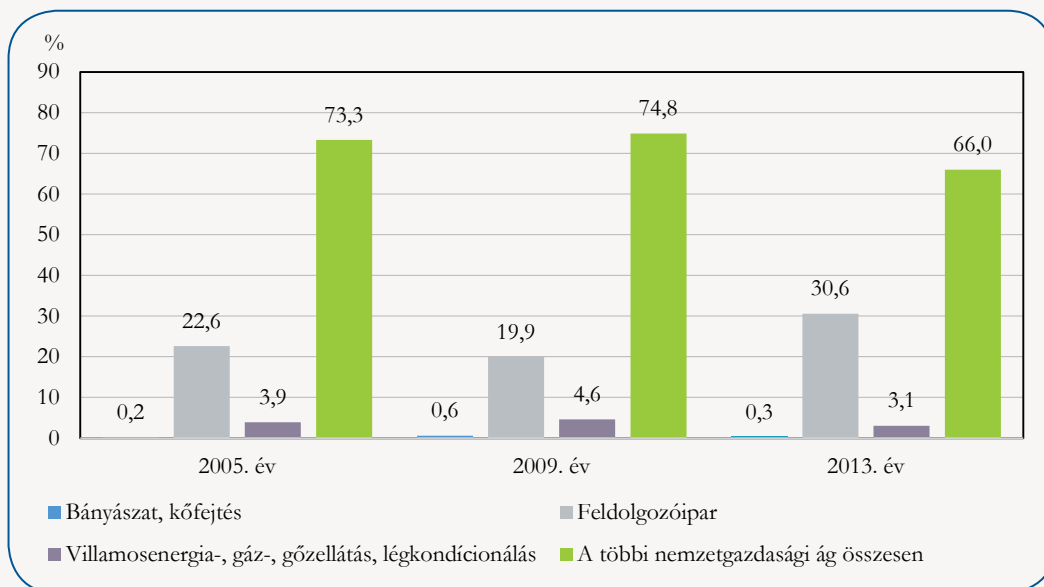
a **fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység** (29,9%) területén nagyobb fejlesztéseket valósítottak meg a korszerűbb termékek gyártása érdekében. A **kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás** 3,7%-kal nőtt a kiskereskedelmi hálózat fejlesztések következtében. Az **egyéb feldolgozóipar; ipari gép, berendezés üzembe helyezése** alágban 46,5% volt a bővülés mértéke. A játékgyártás szakágazatban a világ egyik legnagyobb LEGO gyárának építése kezdődött meg 2013-ban. A **vegyi anyag termékek gyártása** területén 9,2%-os volt a bővülés, ami az előző évi alacsony bázisnak is köszönhető. (A 2011. évi kiemelkedő 26%-os növekedés után 2012-ben a beruházások 15%-kal maradtak el az egy évvel korábbihoz képest). Az **élelmiszeripar, ital, dohánytermékek gyártása** alágban az előző év alacsony bázisának, illetve a dohánytermékek gyártása területén történt egyedi nagyberuházásnak köszönhető a 0,6%-os növekedés.

A feldolgozóipari alágak közül a legnagyobb súlyú **járműgyártásban** az előző években nagyberuházásokat hajtottak végre (2012-ben 30,5%-os volt a bővülés) Ez a magas bázis is hozzájárult a 2013-as 5,3%-os csökkenéshez. Azonban az autóipar számos beszállítója jelentős beruházást hajtott végre az év folyamán. A **villamos berendezés gyártást** szintén mérséklődés jellemezte (3,4%) és közel egyötödével csökkentek a beruházások a **számítógép, elektronika, optikai termékek** gyártásában is. Az ágazatba tartozó nagy vállalatok már az elmúlt években visszafogták a fejlesztéseiket. Elmaradtak a beruházások a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása alágban (1,2%), ahol 2012-ben több környezetvédelmi nagy beruházást valósítottak meg.

Legnagyobb mértékű, 27,0%-os visszaesés a **gyógyszergyártást** jellemezte az előző évi magas bázishoz mérten. Az elmúlt években több gyógyszergyár is új termékek gyártásához kapcsolódó gyártósorral bővítette termelését, kapacitásuk növeléséhez szükséges beruházásokat hajtottak végre.

2. ábra

Az ipar beruházásainak aránya

2.5 Az ipari árak

Az **ipari termelői árak** 2013-ban az előző évhez viszonyítva 0,7%-kal emelkedtek. Ezen belül a belföldi értékesítések árszintje 0,5%-kal csökkent, az exporté 1,5%-kal nőtt.

A **feldolgozóipari ágazatok** árszintje 1,4%-kal emelkedett. Legnagyobb mértékben a **gyógyszergyártás** (7,7%), az **élelmiszeripar** (4,4%) és a **gumi-, műanyag- és építőanyagipar** (3,8%) árai nőttek – főként az alapanyagok ármozgása, a szezonális és a piaci viszonyok következtében.

A jelentős súlyt képviselő ágazatokat tekintve az árak 2012-höz képest nőttek a **járműgyártás** (2,8%) ágazatban, míg a **számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása** (1,9%) és a **kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás** (4,2%) területeken csökkentek. Az árakra jelentős hatással voltak a termelési költségek változásai.

A **bányászat** nemzetgazdasági ágban 3,4%-kal haladták meg az árak a 2012-es szintet.

A **belföldi értékesítést** tekintve a **feldolgozóipari ágazatok** árai 1,1%-kal voltak magasabbak 2013-ban az előző évhez képest, ezen belül az **élelmiszeripar** (3,9%), a **gumi, műanyag- és építőanyag-ipar** (3,7%) és a **vegyi anyag, termék gyártása** (2,3%) ágazatok árai emelkedtek jelentősebben. Csökkentek az árak a **kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás** (4,3%), a **számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása** (2,8%), valamint a **gyógyszergyártásban** (0,9%).

Az **energiaárak** esése éves szinten átlagosan 3,0%-kal csökkentette a jelentős súlyt képviselő **villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás** ágazat árait a hatósági árképzés, az energiatőzsdei árváltozások és a rezsicsökkentés miatt.

A kis súlyú **bányászatban** átlagosan 3,1%-kal voltak magasabbak a belföldi értékesítési árak az előző évhez képest.

A forintban mért **exportértékesítési árak** éves összehasonlításban 1,5%-kal emelkedtek, miközben a forint 2013. évi árfolyama a 2012. évihez mérten az euró esetében 2,6%-kal gyengült, a dollár esetében 0,7%-kal erősödött.

A **bányászat** (6,1%) és a **feldolgozóipar** (1,5%) nemzetgazdasági ágakban nőttek az exportértékesítési árak, míg az **energiaárak** 0,9%-kal voltak alacsonyabbak az egy évvel korábbi sinthez viszonyítva. A feldolgozóiparon belül jelentősebben a **gyógyszergyártás** (9,5%), az **élelmiszeripar** (5,3%), és a **fa-, papír- és nyomdaipar** (4,5%) esetében emelkedtek az árak. Az exportban jelentős súlyt képviselő járműgyártás árai 2,8%-kal növekedtek, a **számítógép, elektronikai, optikai termékek** árai pedig 1,8%-kal csökkentek az előző évi sinthez mérten.

3. Az ipari termelés és értékesítés főbb jellemzői

Az ipari termelés alakulása

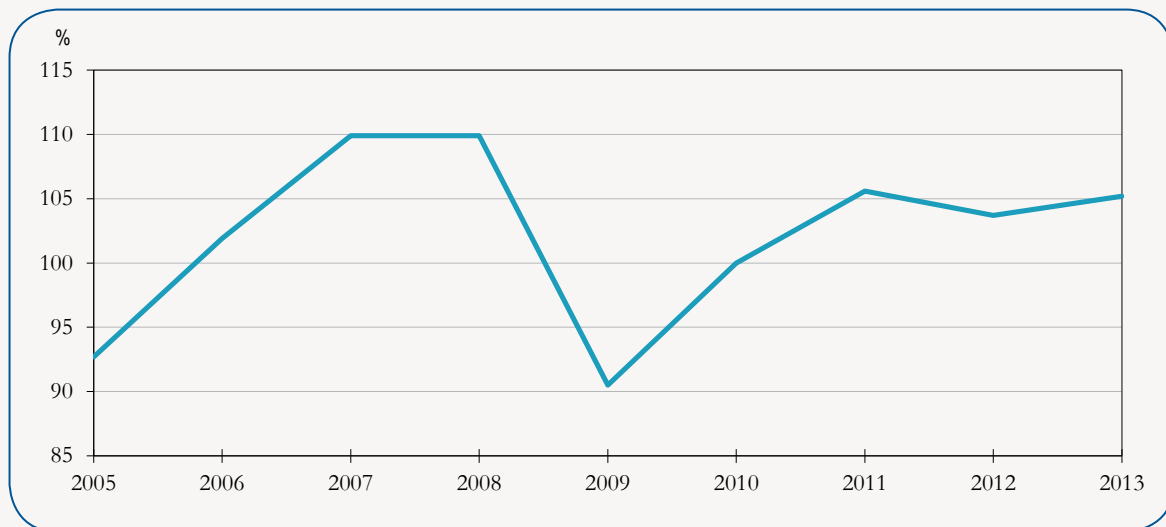
Az ipari termelés a 2000. évi 18%-os növekedési csúcsa után két évig 3–4% közötti, azt követően 2003-tól 2007-ig – az ipari konjunktúrának köszönhetően – 6,8–9,9% között bővült. A 2008 őszi bekövetkezett válság hatására a kibocsátás már nem nőtt, 2009-ben pedig mintegy 18%-kal visszaesett. A külső konjunktúrának is köszönhetően 2010-ben az ipar több mint 10%-os bővülést ért el, 2011-ben 5,6%-ra lassult le a növekedés üteme, 2012-ben pedig csökkenésbe váltott: a termelés 1,8%-kal mérséklődött.

Az előző évi kismértékű visszaesés után **2013-ban** – a teljes körű adatok szerint folyó áron 24 832 milliárd forintot kitevő – **ipari termelés** növekedésbe fordult: a kibocsátás volumene **1,4%-kal emelkedett**. A külpiaci eladások 2013-ban újra nőttek (2,0%), húsz év távlatában a 2009-es válságév és 2012 kivételével minden évben az exportértékesítés volt az ipari termelés hajtóereje.

Az egész évi fejlődést tekintve az év első negyedében az ipari termelés még csökkent, de a második negyedévtől kezdve egyre gyorsuló ütemben nőtt. A hónapok fele-fele arányban osztoztak a növekedésben, illetve a csökkenésben. Az első negyedév egyik hónapjában sem érték el az egy évvel korábbi szintet, ugyanakkor az utolsó negyedévben minden hónapban bővülést regisztráltunk. A legnagyobb mértékű bővülést decemberben (6,8%), a mélypontot februárban (–5,9%) mértük.

3. ábra

Az ipari termelés alakulása, 2010. év havi átlaga = 100,0

Az ipar nemzetgazdasági ágai közül a mintegy 94%-ot képviselő **feldolgozóipar 2013. évi 2,0%-os növekedése** – az előző évi 1,7%-os csökkenéssel szemben – az export bővülésével egyenes arányban ment végbe. A feldolgozóipari termelés továbbra is a kivitelről függ: az alágak többségénél a külpiazi eladások játszották a meghatározó szerepet. A legkisebb ág, a mindössze 0,4% súlyú **bányászat** termelése 13,9%-kal visszaesett az előző évhez viszonyítva (2012-ben még 8,0%-os növekedést mértünk). Az ipari termelésből 5,7%-kal részesedő **energiaipar** kibocsátása 7,7%-kal kisebb volt az egy évvel korábbinál (akkor 3,4%-os volt a csökkenés üteme).

A magyarországi ipari termelés és értékesítés alakulását alapvetően a világgazdaságban – és ezen belül is leginkább az Európában – végbemenő gazdasági folyamatok határozzák meg. A külső konjunktúrától való függést erősíti, hogy a termelés hajtóereje továbbra is az exportértékesítés, míg a belföldi kereslet 2008 óta kedvezőtlenül alakul.

5. tábla

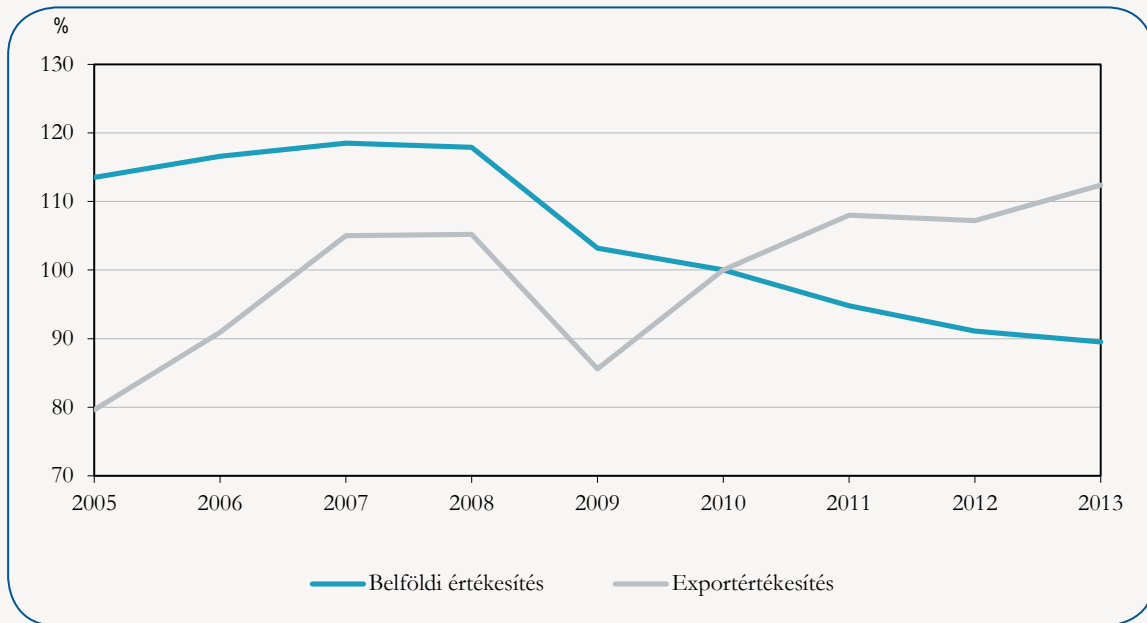
Az ipari termelés és értékesítés, 2009–2013

Időszak	Termelés	Értékesítés			Az export aránya az értékesítésben, folyó áron, %
		összesen	belföldi	export-	
	volumenindexe, az előző év azonos időszaka = 100,0				
2009	82,2	84,3	87,5	81,2	49,3
2010	110,6	106,6	97,0	116,9	53,0
2011	105,6	101,6	94,8	107,9	55,3
2012	98,2	97,8	96,1	99,3	55,4
2013	101,4	102,0	98,2	104,9	57,8

2013-ban a teljes ipari értékesítés 57,8, a feldolgozóipari értékesítés 72,2%-a került a külpiazi piacokra. Az **ipari export** – a 2012. évi 0,7%-os csökkenését követően – 4,9%-kal meghaladta az egy évvel korábbit, az első félév 1,4%-os és a második félév kiemelkedő, 8,5%-os bővülésének eredményeként. A negyedévek a következőképpen alakultak: az év folyamán a kivitel növekedési üteme negyedévről negyedévre gyorsult. Ezen belül a tizenhárom feldolgozóipari alág együttes külpiazi eladásai 3,7%-kal magasabbak voltak, mint 2012-ben. Az év tizenkét hónapjából csak négyben nem érte el az előző évi szintet a feldolgozóipari kivitel, a többi hónapban bővült az export, ebből háromban 10% feletti mértékben (a csúcspont áprilisban volt, 13,7%). Két évtizedre visszatekintve – leszámítva a pénzügyi-gazdasági válság okozta 2008. évi stagnálást, a 2009-es 18,8%-os visszaesést, illetve a 2012-es 0,7%-os megtorpanást – minden évben nőtt az ipari kivitele.

4. ábra

Az ipar belföldi és exportértékesítésének alakulása, 2010. év havi átlaga = 100,0

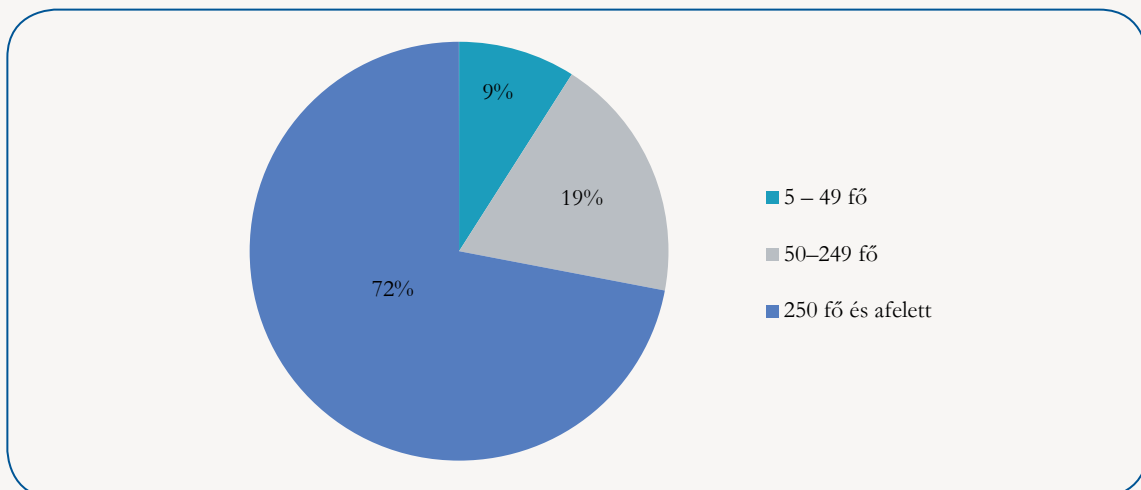
2013-ban az értékesítés 42,2%-a került a belföldi felhasználókhöz, 2012-ben ez az arány még 44,6% volt. A hazai eladások részesedése az összes értékesítésből 2009 óta folyamatosan csökken: az elmúlt években visszaeső beruházások és fogyasztás miatt 8,5 százalékpontos volt a súlyvesztés. Az **ipar belföldi értékesítésében** 2007 volt az utolsó bővülést hozó esztendő és az azóta tartó hanyatló tendencia 2013-ban sem tört meg: az eladások 1,8%-kal mérséklődtek 2012-höz viszonyítva és az éven belüli mélypontot – 14,2%-os visszaeséssel – februárban érte el.

Létszám-kategóriák szerinti termelés és értékesítés

A létszám-kategóriák szerint képzett vállalatcsoportok közül 2013-ban csak a kisvállalkozói (5–49 fő) körben regisztráltunk termelés-csökkenést (-3,2%), amelynek 9,0% volt a részesedése az ipari kibocsátásból. A közepes méretű (50–249 fős) vállalkozások **termelése** 2,8%-kal emelkedett 2012-höz viszonyítva, súlyuk 19% volt. Az előző évben csak ez a vállalkozói kör tudta növelni kibocsátását, 2013-ban pedig még a részesedését is.

5. ábra

Termelés létszám-kategóriánként, 2013

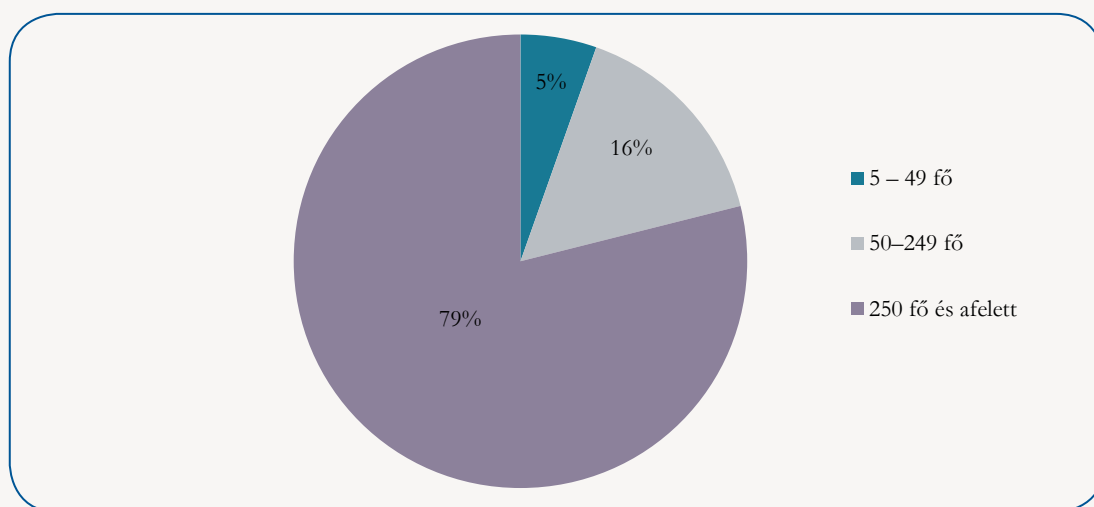

A nagyvállalatok súlya az ipari termelésen belül 2002 óta 70% körül mozog: 2013-ban a kibocsátás 72%-át adták. A 249 főnél nagyobb létszámmal működő vállalkozások termelése a 2012. évi 2,8%-os csökkenést követően, 2013-ban 1,6%-kal meghaladta az egy évvel korábit. A közép- és nagyvállalkozások (a 49 főnél többet foglalkoztatók) együttesen az 5 fő és afeletti ipari termelés 91%-át adták, amely arány 0,7%-kal nőtt az egy évvel azelőttihez képest. Együttes bővülésük 1,8% volt.

A termeléshez képest az **ipari exportban** a nagyvállalatok koncentrációja erőteljesebb: 2013-ban a kivitel közel négyötödét a 249 főnél nagyobb létszámú vállalkozások adták. Az 50–249 fővel működő, közepes méretű cégek részesedése az exportból 15,7%, az 5 és 49 fő közötti körbe tartozó vállalkozásoknál azonban csak 5,4% volt. A külföldi eladások mindegyik létszám-kategóriában bővültek 2012-höz képest.

6. ábra

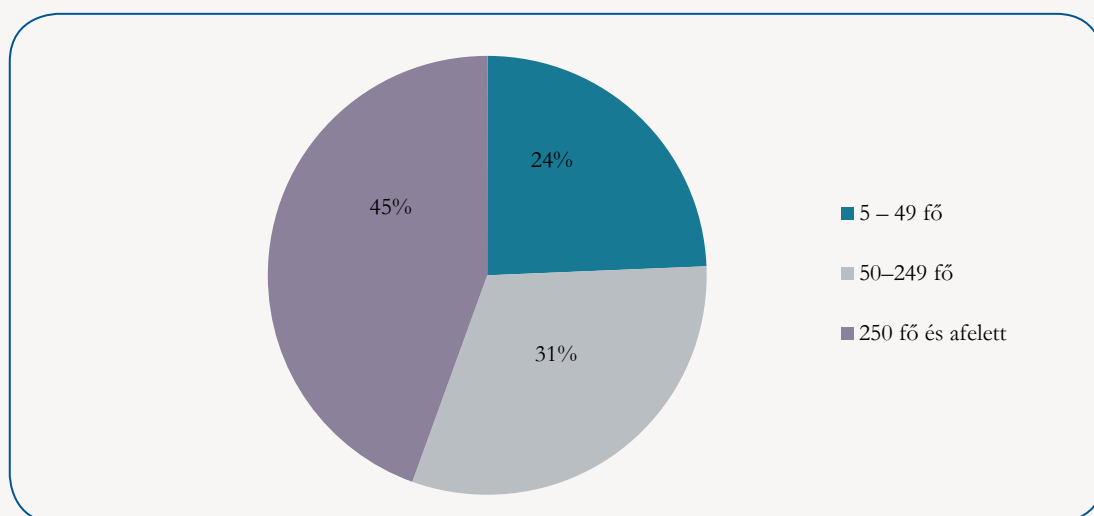
Exportértékesítés létszám-kategóriánként, 2013

2013-ban, az előző évhez hasonlóan az ipari belföldi értékesítés közel felét a nagyvállalatok adták, ugyanakkor kevésbé meghatározó a szerepük, mint a termelésben és az ipari exportban. Az 5–49 fővel működő kisvállalkozói kör a hazai eladásokból közel egynegyedét képviselt, míg a közép- és nagyvállalatok aránya több mint 30% volt. Ez utóbbi létszám- kategória vállalkozásai jelentősen, 12,4%-kal tudták növelni belföldi eladásukat, míg a másik kettőben a hazai értékesítés visszaesését figyeltük meg.

7. ábra

Belföldi értékesítés létszám-kategóriánként, 2013

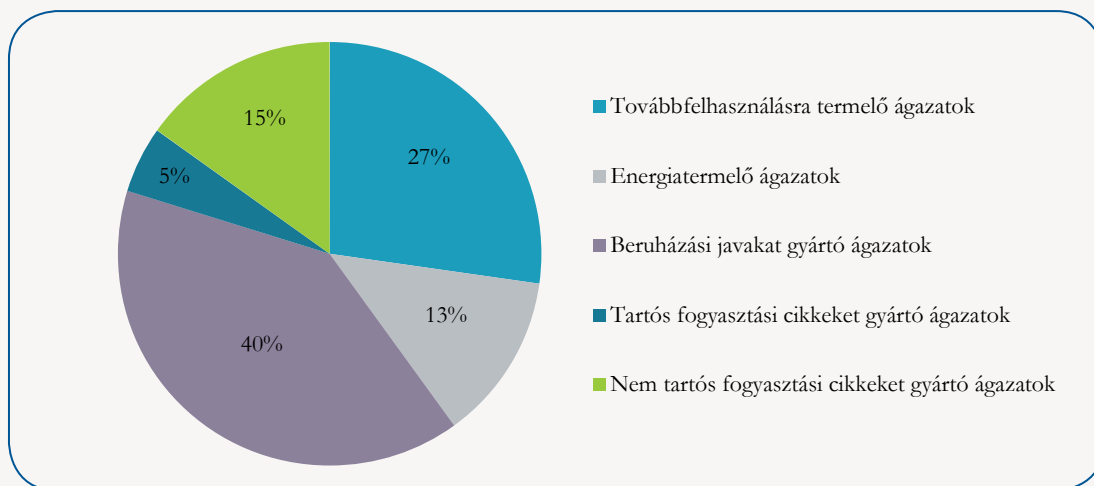
A rendeltetés szerinti ágazatcsoportok szerinti termelés és értékesítés

A rendeltetés szerinti ágazatcsoportok alapján megfigyelt **ipari termelés** 2013-ban az öt ágazatcsoportból kettőben nőtt, háromban csökkent. A legnagyobb mértékben, 6,8%-kal a beruházási javakat gyártó ágazatok termelése emelkedett, az ipari termelés mintegy 40%-át kitevő ágazatcsoport hajtóereje nagyrészt a járműipar bővülése volt. A másik növekedést mutató ágazatcsoportban (egyúttal a második legnagyobb súlyú), a továbbfelhasználásra termelő ágazatokban az ipari átlaggal megegyezően, 1,4%-kal emelkedett a termelés.

A 2012-ben még a legnagyobb, 2,3%-os bővülést adó nem tartós fogyasztási cikket kibocsátó ágazatok teljesítménye most 1,4%-kal mérséklődött, elsősorban az élelmiszeripar miatt. Folytatódott a csökkenés az energiatermelő ágazatoknál, az ipari termelés mintegy 13%-át kitevő ágazatcsoport kibocsátása 4,7%-kal elmaradt az egy évvel korábitól. A gazdasági válság előtt, illetve még 2010-ben is a legjobban teljesítő ágazatcsoport, most a legkisebb súlyú (5,1%) tartós fogyasztási cikket előállító ágazatok termelése 2013-ban jelentősen, 13%-kal elmaradt az egy évvel korábitól.

8. ábra

Az ipari termelés megoszlása rendeltetés szerinti ágazatcsoportonként, 2013

A **belföldi értékesítésnél** 2013-ban a rendeltetés szerinti ágazatcsoportok nem tudták növelni hazai eladásait. A legnagyobb mértékben, 3,7%-kal a beruházási javakat gyártó ágazatokban csökkent a belföldi piacra szánt eladás.

A **kivitelnél** az ágazatcsoportok jobban teljesítettek: a tartós fogyasztási cikket gyártó ágazatok kivételével mindenhol exportnövekedést mértünk.

Az ipari rendelések alakulása

A jellemzően rendelésre termelő és ezért megfigyelésbe bevont feldolgozóipari alágak többségénél az új rendelések év végi alakulásából az ipari termelés kedvező változása figyelhető meg. Az **összes új rendelés** 2013 decemberében 85%-kal több volt, mint az előző év azonos időszakában. Az új **exportrendelések** kiugróan, 93%-kal nőttek: ennek háttérében egy hosszabb időszakra vonatkozó egyszeri nagy megrendelés áll. Az új belföldi rendelések is emelkedtek 24%-kal.

2013 decemberében az **összes rendelésállomány** 12,8%-kal meghaladta az egy évvel azelőttit, ezen belül az export rendelésállománya 13,1, míg a belföldi 8,3%-os bővülést mutatott.

4. Az ipari alágak teljesítménye

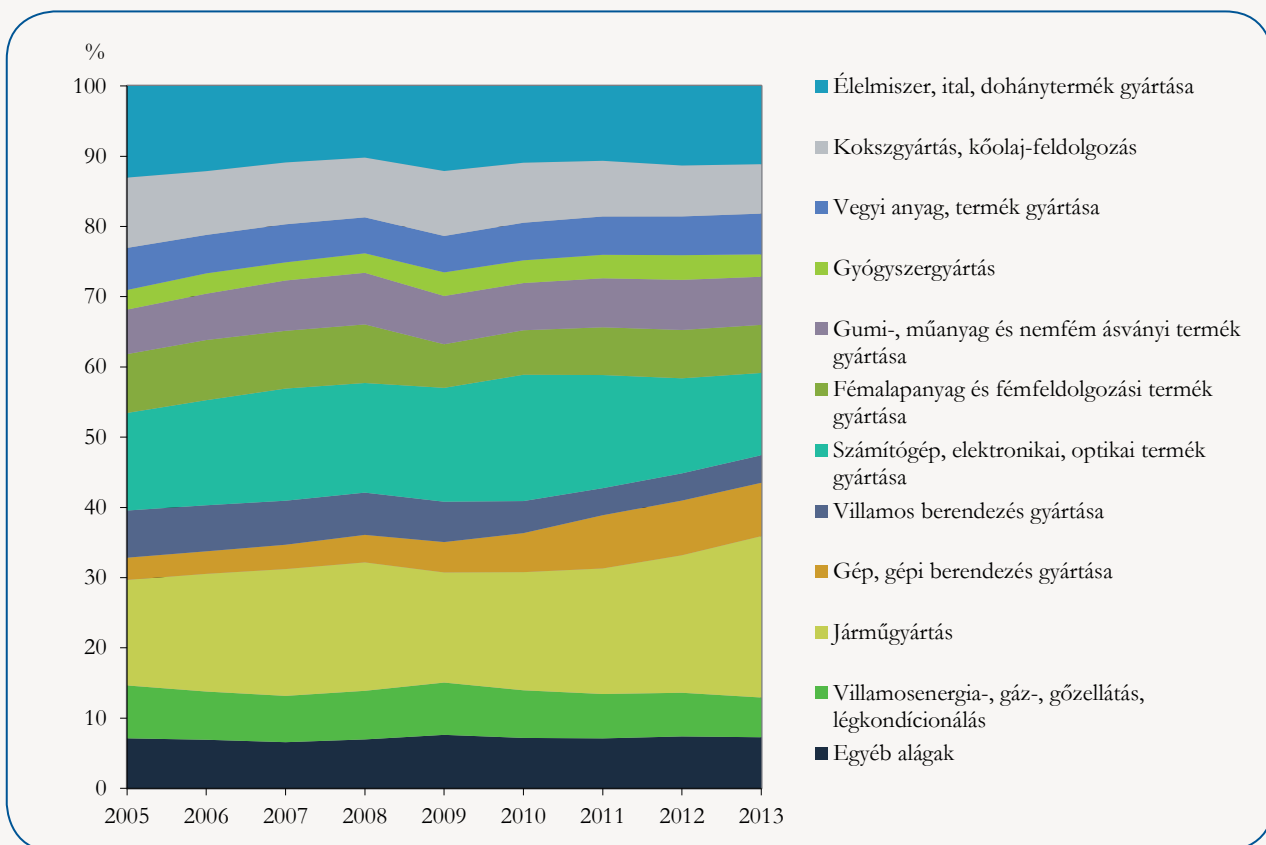
Az ipar nemzetgazdasági ágai közül a legkisebb súlyú – az ipari termelés 0,4%-át adó – **bányászat** termelésében a 2012. évi 8,0%-os növekedéssel szemben **2013-ban** 13,9%-os visszaesés volt. Az év tizenkét hónapja közül csak egy hónapban (novemberben) emelkedett a termelés volumene, a mélypont (-24,5%) pedig februárban volt. 2013-ban a nemzetgazdasági ág öt ágazatát tekintve a legnagyobb mértékben, 63,3%-kal a bányászatból csupán 1,2%-kal részesedő fémtartalmú érc bányászata volt alacsonyabb, mint egy évvel korábban. A legnagyobb súlyú (az ág közel felét adó) egyéb bányászat kibocsátása ezzel szemben 6,6%-kal nőtt, elsősorban a kőfejtés, homok-, anyagbányászat alágazatnak köszönhetően.

Harmadik éve figyelhető meg egyre gyorsuló visszaesés az **energiaipar** (villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás) kibocsátásában. 2011-ben 1,7, 2012-ben 3,4, 2013-ban 7,7%-kal maradt el az egy évvel korábbtól. A csökkenés három fő okra vezethető vissza: a gázüzemű erőművek termeléseszkökenés miatti mérséklődő földgáz-igényre, az energetikai korszerűsítések miatti alacsonyabb energiaigényre és a sajátosságai révén az ágazat időjárás függőségére. Az Országos Meteorológiai Szolgálat adatai alapján, 2013-ban a fűtési szezon hónapjaiban átlagban enyhébb volt az időjárás, mint az előző évben. Az energiaipar három alágazata közül a legnagyobb mértékben a villamosenergia-termelés, -ellátás alágazat termelése jelentősen, 9,8%-kal, míg a gázellátás csak kismértékben, 0,4%-kal maradt el az egy évvel korábbtól. A harmadik alágazat, a gőzellátás, légkondicionálás kibocsátása pedig 4,6%-kal csökkent.

A 2011. évi 6,0%-os bővülést és a 2012. évi 1,7%-os csökkenést követően – az ipari termelés 94%-át lefedő – **feldolgozóipar** 2013-ban 2,0%-kal emelkedett az egy évvel azelőttihez képest. Éven belüli folyamatokat tekintve a növekedés egy 1,2%-kal csökkenő első és egy 5,3%-kal bővülő második félévnek köszönhető, amelyet a 3,7%-os kivitel növekedése és a 1,7%-kal mérséklődő hazai értékesítés eredményezett.

9. ábra

Az ipar termelési értékének megoszlása a fontosabb alágak szerint, 2005–2013

A feldolgozóipar 13 ága közül hatban regisztráltunk növekedést. A feldolgozóipari termelés továbbra is az exportpiacoktól függ: tíz ágban a termelés több mint fele jutott exportra, ezen belül hatban – mind a négy gépipari ágban, a gyógyszergyártásban és a textil, ruházat, bőr és bőrtermék gyártásában – több mint 80 százalékos volt az arány.

A feldolgozóipar belföldi értékesítése már hét éve, 2007 óta minden évben alacsonyabb volt az előző évhez viszonyítva, 2013-ban 1,7%-kal maradt el az egy évvel korábbitól. A hazai eladások aránya az összes értékesítésen belül évek óta folyamatosan csökken. Míg 2000-ben még több mint 40% volt, addig 2013-ban a feldolgozóipari értékesítés 27,8%-a került a hazai felhasználókhoz. A tizenhárom ág közül kilencben figyelhető meg a belföldi kereslet kedvezőtlen alakulása.

Gépipar

A feldolgozóipari termelés mintegy felét előállító **gépipari alágak** kibocsátása együttesen 4,6%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az alágcsoport vállalkozásaira az erős exportorientáltság a jellemző: az eladásaik több mint 92%-a külföldre irányul és a feldolgozóipar kivitelének majdnem 63%-a hozzájuk köthető. A nagyvállalatok szerepe igen jelentős a gépiparban: a termelés közel kilenczetedét állítják elő a legalább 250 főt foglalkoztató cégek.

2011-től a **járműgyártás** vált az ipari termelés első számú motorjává, de az iparág vállalkozásai gyakorlatilag húsz éve – elsősorban a tartós exportkeresletnek köszönhetően – szinte minden évben számottevően növelték termelésüket. Ezt a fejlődést csak a 2002. évi lassulás és a 2008–2009. évi gazdasági válság hatására bekövetkezett visszaesés akasztotta meg. 2011-ben – majdnem 20%-os aránnyal – már a feldolgozóipar legnagyobb ága lett, amellyel átvette a szerepet a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásától, 2013-ban pedig már majdnem a negyedét adta a feldolgozóiparnak. A járműgyártás kibocsátása 2013-ban kiugróan – a feldolgozóipari alágak közül a legnagyobb mértékben –, 19%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az alág kiemelkedő teljesítménye az összes értékesítésből több mint 93%-ot képviselő külföldi eladások 18,4%-os és a hazai eladások 21,2%-os bővülésének az eredménye. Egy évvel azelőtt a belföldi értékesítésben még több mint 10%-os visszaesést regisztráltunk, a mostani kimagasló növekedéshez pedig főként az alkatrészgyártás járult hozzá. A feldolgozóipar exportjából 31,5%-kal, a hazai eladásokból 5,8%-kal részesedett az alág.

A járműgyártás alakulását három szakágazat határozza meg: a termelés több mint felét képviselő közúti gépjármű gyártásában 22,8%-kal, míg a 16,7%-kal részesülő jámúvillamossági, -elektronikai készülékek gyártásában 14%-kal termeltek többet 2013-ban az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A 2012-ben még 6,0%-os csökkenést mutató, 28,5%-os súlyú közúti jármű, járműmotor alkatrészeinek gyártásában jelentős, 17,7%-os növekedést regisztráltunk. A három szakágazat a termeléshez hasonló arányban részesedett az alág exportjából (54, 17,3, illetve 25,1%).

A közúti járműgyártást alapvetően a hazánkban megtelepedett négy nagy multinacionális cég tevékenysége, illetve az ezzel összefüggő alkatrészgyártás határozza meg. A Mercedes 2012. év végétől már két műszakban termelt, az Audi és a Suzuki pedig 2013 őszétől megkezdte egy-egy új modell, az új A3 és az S-CROSS gyártását. A járműipari gyárak az elmúlt közel húsz évben a személygépkocsi, a gépjárműmotor és az alkatrészgyártás területén nagy értékű beruházásokat valósítottak meg és 2013-ban is jelentős gyárbővítéseket hajtottak végre (új csarnoképítés, használt csarnokok vásárlása-felújítása, új gyártósorok telepítése és a meglévők átszervezése).

A feldolgozóipari termelésből 12,5%-kal részesedő **számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása** alág a második legnagyobb súlyú volt 2013-ban. 2003-tól 2006-ig, illetve 2009–2010-ben a termelési arányát tekintve még az első helyen állt a feldolgozóipari alágak rangsorában. A járműgyártáshoz hasonlóan, 2008–2009-ben a kibocsátása erőteljesen visszaesett (2,7, valamint 14,5%-kal), viszont 2010-ben az átmeneti konjunktúra hatására kiugróan megnőtt (22,3%). Az elmúlt három évben a kibocsátása folyamatosan csökkent: 2011-ben 5,2%-kal, 2012-ben 17,2%-kal (ekkor szenvedte el éves szinten az eddigi legnagyobb mértékű visszaesést), illetve 2013-ban is számottevően, 12,3%-kal volt alacsonyabb az előző évinél.

Az iparágat – hasonlóan a járműgyártáshoz – néhány, főként külpicra termelő multinacionális vállalat határozza meg. A feldolgozóipari kivitel közel egyhatodát képviselő számítógép-, elektronikai, optikai termék gyártás exportvolumene – a termeléssel szinte azonos mértékben –, 12,5%-kal visszaesett.

Az alág termelésének közel kétharmadát két ágazat adta. A mintegy 35%-ot kitevő híradás-technikai berendezés gyártása 2013-ban 13,9%-kal csökkent 2012-höz képest. Folytatódott az előző évi mélyrepülés: az ágazat domináns cégei jelentős piacvesztést szenvedtek el, mert 2013-ban sem tudtak megfelelő módon reagálni a versenytársak új termékeire (pl. okostelefonok), továbbá az új technológiai kihívásokkal, az új generációs operációs rendszerekkel nem tudtak megbirkózni. Ez magával hozta a beruházások erőteljes visszafogását és a létszámcsökkentést is. A kisebb súlyú, 28%-os részesedésű elektronikus fogyasztási cikk gyártása az ágazatok közül a legnagyobb mértékben, több mint 20%-kal volt alacsonyabb, mint egy évvel korábban, szinte kizárólag a külpiaci kereslet igen kedvezőtlen alakulása miatt. Az export aránya majdnem 100% az elektronikus fogyasztási cikk és mintegy 93% a híradás-technikai berendezés gyártásában, tehát a hazai eladások aránya mindkét ágazatban elenyésző. A kisebbik ágazatban az exportvolumenben 20,4%, a nagyobbikban 13,6%-os visszaesést regisztráltunk.

A rangsorban harmadik legnagyobb súlyú elektronikai alkatrész, áramköri kártya gyártása ágazat 2,7%-kal felülmúlta 2012. évi teljesítményét (akkor 4,6%-os termeléseszköket mértünk), elsősorban az autóelektronikai terület miatt. A sorrendben negyedik, számítógép, perifériás egység gyártása ágazat viszont 10,4%-kal visszaesett. Ehhez nagyrészt egy gyár, a Sanyo jogutód nélküli megszűnése járult hozzá.

Az elmúlt három év kedvező termelésalakulása után, amelyből az első két évben kiugró – több mint 40%-os – volt a bővülés mértéke, 2013-ban 1,1%-kal mérséklődött a **gép, gépi berendezés gyártása**. A feldolgozóipari termelésből az iparág 8,1%-ot tett ki, amellyel az alágak rangsorában a negyedik helyet foglalta el. A harmadik legnagyobb exportőr alág (ez közel 10%-os arányt jelent az egész feldolgozóiparból) külpiaci eladásai gyakorlatilag stagnáltak (99,9%). Az összes értékesítés egyenlő arányú – a hazai eladásokban 2012-ben még kiemelkedő teljesítményt nyújtó – alág belföldi árbevétele 2013-ban 6,8%-kal csökkent.

Az alág több mint 40%-át képviselő szakágazata, a – közúti jármű- és légi motort nem tartalmazó – motor, turbina gyártása 2,8%-kal emelkedett. A szakágazat kiemelt szerepet betöltő nagyvállalata olyan mobil gázturbinákat gyárt, amelyek alkalmasak a vezetékes villamos energiával nem ellátott területek kiszolgálására. Az iparág ezen kívül sokfajta tevékenységet ölel fel a csap, szelep gyártásától kezdve a különféle szerszámgépek gyártásáig, azonban a 20 szakágazat egyenkénti súlya sehol sem éri el a 10%-ot. A szakágazati „átlagsúly” – leszámítva a motor, turbina gyártást – mindössze 2,9%.

A legkisebb súlyú, a feldolgozóipari termelés 4,2%-át kitevő gépipari alág a **villamos berendezés gyártása** 2,7%-kal haladta meg a 2012. évet. Az alág kibocsátása 5 éven keresztül (2008-tól 2012-ig) minden évben alacsonyabb volt az előző évinél, az alágak többségének megfelelően, a legnagyobb – több mint 20%-os – visszaesés 2009-ben volt. Mind a hazai, mind a külpiaci eladások emelkedtek: az előbbiek 4,8, az utóbbiak 2,7%-kal. Az értékesítés túlnyomó hányadát, több mint 85%-át az export adta, hasonlóan a többi gépipari alághoz.

Az alág legjelentősebb, több mint 30% súlyt képviselő ágazata a vezeték, kábel, szerelvény gyártása az átlag felett, 5,0%-kal volt magasabb, mint az azt megelőző évben. A másik két meghatározó, egyenként több mint 25%-kal részesedő ágazat közül a villamos motorokat, áramfejlesztőket gyártó cégek termelése 2,0%-kal mérséklődött, azonban a háztartási készülékeket gyártóké kismértékben, 1,3%-kal nőtt. Általánosan jellemző volt még az iparágra, hogy az autóiparnak beszállító cégek növelni tudták a termelésüket 2013-ban.

Vegyipar

Ellentétben a gépipari alágakkal a **vegyipar** 2013-ban sem tudta növelni a termelését: volumene 0,9%-kal mérséklődött a 2012. évhez viszonyítva – akkor 2,6%-os csökkenést mértünk. A vegyiparra is jellemző a nagyvállalatok koncentrációja – bár a gépiparhoz képest alacsonyabb –, de így is a kibocsátás több mint háromnegyedét teszik ki.

Harmadik éve tart a visszaesés a vegyipar legnagyobb alágában, a **kokszyártás, kőolaj-feldolgozás** termelésében. A feldolgozóipari rangsorban ötödik helyet elfoglaló (7,5%-kal részesedő) alág kibocsátása 2013-ban 1,8%-kal volt alacsonyabb, mint 2012-ben. Az előző évinél kisebb mértékű csökkenés az összes értékesítés több mint kétharmadát kitevő – és egyben a feldolgozóipar belföldi értékesítésének közel egyötödét adó – hazai 2,4, és a külpiazi eladások 2,2%-os visszaesésének az eredője. Ennek háttérében többek között a kelet-közép európai régió motorüzemanyag iránti kereslet csökkenése áll, bár az árakban éves szinten kismértékű mérséklődés volt 2012-höz képest.²⁾

A 2012-ben még gyakorlatilag stagnáló – a feldolgozóipari termelés több mint 6,0%-át adó – **vegyi anyag, termék gyártása** 2013-ban számottevően, 6,4%-kal bővült az előző évhez viszonyítva. Az alág értékesítése mindkét irányban nőtt: a kivitel jobban, 11,4%-kal, míg a belföldi eladások szerényebb ütemben, 1,7%-kal emelkedtek.

A vegyi anyag, termék gyártásának fő hajtóereje az alág több mint kétharmadát adó műanyag-alapanyag termék gyártása kiugróan, 19,7%-kal nőtt. A szakágazathoz két piacvezető – a magyar vegyipar bástyáinak számító – nagyvállalat tartozik. A kazincbarcikai gyár (BorsodChem) – a vegyipari alapanyagok MDI, TDI, PVC, speciális vegyszerek és petrokémiai anyagok egyik vezető európai gyártója – 2013-ban is kiemelkedő teljesítményt nyújtott nem csak gazdaságilag, hanem társadalmilag is, hiszen mint munkaadó jelentősen hozzájárult a munkalehetőségekben szűkölködő borsodi térség fejlődéséhez. A tiszaujvárosi gyár (TVK) 2013-ban eredményesebben használta ki kapacitásait: fő terméke, a polimer iránt a kereslet növekedett.

A többi 15 – heterogén tevékenységeket (mint például az ipari gáz, a műtrágya, festék, tisztítószer és testápolási cikkek gyártását) felölelő – szakágazat 0,0, és 6,1%-os súlyt képvisel, amelyek kétharmadában bővülést regisztráltunk.

Az előző évi 3,5%-os növekedés után 2013-ban jelentős volumencsökkenés (-8,0%) figyelhető meg a feldolgozóipari termelésből 3,4%-ot képviselő **gyógyszergyártásban**, elsősorban az összes értékesítés mintegy 86%-át adó külpiazi eladások kedvezőtlen alakulása miatt. A kivitel 8,2%-os visszaesésében az játszott leginkább szerepet, hogy a gyógyszergyártó cégek sokszor alulmaradtak a világpiaci árversenyben, különösen az ázsiai gyártókkal szemben. A belföldi értékesítés, 5,0%-kal nőtt az előző évi alacsony bázishoz képest. A magyarországi gyógyszeripar teljesítménye gyakorlatilag négy nagy gyógyszergyár termelésében koncentrálódik.

A feldolgozóiparon belül közepes (7,3%-os) termelési súlyú **gumi-, műanyag és nemfém ásványi (építőanyag) termék gyártása** ágat csak részben soroljuk a vegyipar kategóriájába, mivel a nemfém ásványi termék gyártása nagyrészt az építőanyag-ipart foglalja magába. Az alág kibocsátása 1996 óta – 2009 kivételével – 2012-ig folyamatosan növekedett, azonban 2013-ban 2,7%-kal csökkent az előző évhez viszonyítva. Az alág – hasonlóan a feldolgozóipari alágak többségéhez – elsősorban exportra termel, a külpiacon történő értékesítés volumene 1,2%-kal mérséklődött, de a hazai eladások is hasonló mértékben csökkentek.

A két vegyipari alágazatból a kisebb súlyú gumitermék gyártása – az előző évi 7,4%-os bővülést követően – 1,8%-kal alacsonyabb volt, mint egy évvel korábban. Az alágazat nagyvállalatai – Michelin, Hankook – jobban teljesítettek az átlagnál (gép- és épületberuházásokat is végrehajtottak): az utóbbinál több dolgozót is tudtak foglalkoztatni, mint 2012-ben. A másik vegyipari alágazat, a nagyobb súlyt adó műanyag termék gyártása 3,2%-kal maradt el az előző év szintjétől. A feldolgozóipari arányát tekintve 2,1%-kal részesedő nemfém ásványi termék gyártása 2,8%-kal csökkent, amely összefügg a lakásépítések erőteljes – már több éve tartó – hanyatlásával.

Kohászat

Az alágak közül a szintén közepes (7,3%-os) súlyt képviselő fémalapanyag, fémfeldolgozási termék gyártása 2013-ban kismértékben, 0,9%-kal emelkedett az előző évhez viszonyítva (akkor gyakorlatilag stagnált). Az iparág teljesítménye a fémalapanyag gyártás (kohászat) ágazat 3,4%-os növekedéséből és a fémfeldolgozási termék gyártásának 0,9%-os mérséklődéséből származott. Az alág legnagyobb felvevőpiaca az építőipar és az autógyártás. Az értékesítési irányokat tekintve az összes eladás több mint 63%-át adó kivitel 5,0%-kal

²⁾ Az ESZ-95 ólmozatlan motorbenzin ára 2013 tizenkét hónapjából hétben alacsonyabb volt, mint évvel korábban. 2013-ban az árak 397 és 442, míg 2012-ben 407 és 449 forint közötti tartományban mozogtak. Az adatok a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által közzétett, a tárgyhónapban a fogyasztási norma szerinti üzemanyagköltség-elszámolással kapcsolatosan alkalmazható üzemanyagárakat tartalmazzák.

nagyobb volt, mint egy évvel korábban. A hazai eladások ezzel szemben – az előző évi 2,7%-os növekedés után – számottevően, 6,5%-kal csökkentek. A visszaesés különösen a kisvállalatoknál volt jelentős. A belföldi értékesítés vonatkozásában egyébként a feldolgozóipari rangsorban a harmadik helyet foglalja el az alág a közel 10%-os részesedésével.

Az alág legnagyobb alágazata a vas-, acél-, vasötvözet-alapanyag gyártása 3,1%-kal növelte kibocsátását (ide tartozik az alág egyik meghatározó nagyvállalata, az ISD Dunaferr is), míg a rangsorban második alágazatban a fémszerkezet, -épületelem gyártásában jelentős, 13,5%-os visszaesést mértünk.

Élelmiszeripar

2013-ban a feldolgozóipari rangsorban harmadik – a termelés mintegy 12%-át kitevő – alágát, az **élelmiszer, ital és dohánytermék gyártását** gyakorlatilag a stagnálás jellemezte (99,7%). Az előző két évben – 2011-ben 3,1, 2012-ben 4,6%-os – bővülést regisztráltunk. Az azt megelőző négyben (2007-től 2010-ig) minden esztendőben – 0,7 és 6,7% közötti – csökkenést figyeltünk meg.

Elsősorban az értékesítés közel 40%-át – és a feldolgozóipari kivitel 6,3%-át – képviselő exporteladások 5,7%-os élénkülése támogatta az iparág kibocsátását 2013-ban, amely a külkereskedelmi termékforgalomban is tükröződik. A hazai eladások, amelyek a feldolgozóipar belföldi értékesítéséből a legnagyobb részt (több mint egynegyed) adják, 1,9%-kal alacsonyabbak voltak, mint egy évvel korábban. Az élelmiszeripar belföldi értékesítésében az elmúlt 10 évben csak 2012-ben figyeltünk meg növekedést (+1,2%). Az egy főre jutó átlagos havi élelmiszer- és alkoholmentes ital fogyasztás 2013-ban megegyezett az egy évvel korábbival.

Míg 2012-ben az alágazatokban – kettő kivételével – mindenhol termelésnövekedést regisztráltunk, addig 2013-ban a tizenegy alágazatból csak háromban. Az élelmiszeripar legnagyobb alágazata, a termelés több mint negyedét kitevő húsfeldolgozás, -tartósítás, húskészítmény gyártása 0,7%-kal mérséklődött, főként a belföldi eladások visszaesése következtében. A legnagyobb mértékben, 13,3%-kal a harmadik legnagyobb súlyú alágazat, az egyéb élelmiszer gyártása nőtt. Ide tartozik többek közt a cukor- és édességgyártás, illetve a tea, kávéfeldolgozás is. A szintén növekedést mutató alágazat, – az egész alágból 13,8%-ot képviselő – italgártás kibocsátása kisebb mértékben, 2,5%-kal emelkedett, kizárólag a hazai kereslet felfutása miatt, azonban az exportban jelentős piacvesztést szenvedett el. A csekély súllyal jelenlévő dohánytermék gyártása az előző évi kiugróan magas bázis szintet is meghaladta 3,5%-kal. Az alágazatok közül a legnagyobb mértékben, 8,6%-kal a gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás maradt el az egy évvel korábbitól, amelyet elsősorban a 2013 nyarán jellemző alapanyaghiány okozott. A többi alágazatban 0,8, és 5,6% közötti volumencsökkenést mértünk.

6. tábla

Az élelmiszeripar alágazatainak termelési volumenindexei, előző év=100,0

Ágazat		2012	2013
kódja	megnevezése		
101	Húsfeldolgozás, -tartósítás, húskészítmény gyártása	102,6	99,3
102	Halfeldolgozás, -tartósítás	32,3	...
103	Gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	106,2	91,4
104	Növényi, állati olaj gyártása	109,3	94,4
105	Tejfeldolgozás	101,8	98,8
106	Malomipari termék, keményítő gyártása	108,7	99,2
107	Pékáru, tésztafélék gyártása	107,7	96,9
108	Egyéb élelmiszer gyártása	105,4	113,3
109	Takarmány gyártása	107,0	96,5
110	Italgártás	99,0	102,5
120	Dohánytermék gyártása	135,1	103,5
CA	Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	104,6	99,7

Könnyűipar

A feldolgozóipar kibocsátásnak 3,2%-át adó **fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység** termelése igen csekély mértékben 0,3%-kal emelkedett 2012-höz viszonyítva. A három különböző tevékenységet felölelő területen a 2012-ben még 2,3%-os növekedést produkáló ágazat a – bútort nem tartalmazó – fafeldolgozás, fonottáru gyártása 2013-ban 6,5%-kal visszaesett. A másik két ágazat termelése is ellentétesen alakult az előző évhez képest: az alág kibocsátásának több mint felét adó papír, papírtermék gyártása gyakorlatilag stagnált (100,2%), a nyomdai és egyéb sokszorosítási tevékenységé viszont 8,2%-kal nőtt. Utóbbinál jelentős szerepet játszott az alacsony bázisszint, illetve a külpiazi kereslet élénkülése is.

A feldolgozóipar legkisebb súlyt (1,5%) képviselő alága, a **textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása** 1,3%-kal maradt el az egy évvel korábbtól. A belföldi értékesítést tekintve ezen alág hazai eladásai csökkentek a legnagyobb mértékben, 21,3%-kal. 2012-ben ez pont fordítva történt, akkor ez volt a legdinamikusabban fejlődő feldolgozóipari alág a hazai piacon.

A három ágazat közül a legnagyobb, a több mint 40%-os arányt képviselő ágazat, a bőr, bőrtermék, lábbeli gyártásában figyeltünk meg bővülést (6,4%), főként a táskafélék, szíjzat gyártása szakágazat sikeres külpiazi eladásainak köszönhetően. A több mint 30%-os súlyú textília gyártása ezzel szemben 8,5%-kal alacsonyabb volt, mint egy évvel ezelőtt. A ruházati termék gyártása kevésbé, 3,5%-kal csökkent.

Egyéb feldolgozóipar

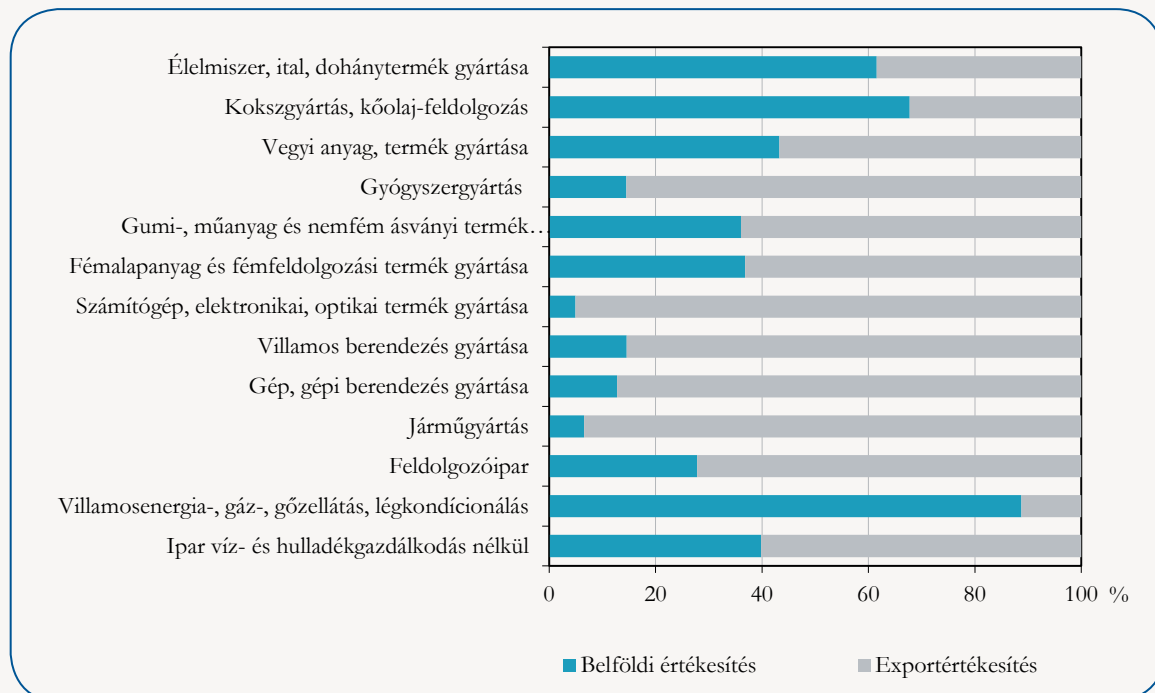
A feldolgozóiparból 2,7%-kal részesedő – a máshová be nem sorolható tevékenységeket összegyűjtő – **egyéb feldolgozóipar; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása 2013-ban** 2,0%-kal emelkedett.

A feldolgozóipari exportértékesítés harmadik legnagyobb növekedését, 9,7%-ot a feldolgozóipari kivitel 2,1%-át adó egyéb feldolgozóipar nyújtotta.

A legnagyobb, 27,5%-os súlyt képviselő orvosi eszköz gyártása felülmúlta az előző évi magas növekedési ütemét, termelése most is jelentősen, 16,7%-kal bővült.

10. ábra

Az ipar belföldi és exportértékesítésének megoszlása az ipar fontosabb alágaiban, 2013

Az ipari szerkezet változása

Az elmúlt közel tíz évre visszatekintve folytatódott az **ipari termelés ágazati szerkezetének átalakulása**: az ipari termelés – összehasonlító áron számított – ágazati összetételében tovább nőtt a **gépipar** aránya. Jelentősen változott a gépipari termelés (és ennek megfelelően az export) belső szerkezete is. A gépipari alágak együttes súlya 2005 óta 7,4 százalékponttal emelkedett: 2013-ban a négy gépipari alág együttesen az ipari termelés több mint 45%-át adta, 2005-ben még csak 39%-ot tett ki. Ezen belül a járműgyártás növelte a legnagyobb mértékben, 8,0 százalékponttal a részesedését. A vegyipari alágak együtt 22,9%-os arányt képviseltek 2013-ban, ez 2,3%-os csökkenést jelent 2005-höz viszonyítva.

Az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása iparon belüli súlya tendenciaszerűen évek óta csökken – a nyolc év alatt összesen 1,9 százalékponttal –, 2013-ra 11,1%-ra mérséklődött, de még így is az ipar harmadik legnagyobb alága maradt. 2005-től 2013-ig számottevően csökkent a súlya kocszgyártás, kőolaj-feldolgozásnak (3,0 százalékponttal), valamint a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártásnak (1,6 százalékponttal) is. Szinte évről évre szorultak vissza a könnyűipari termékeket előállító ágazatok: ipari arányuk 2005-től 2013-ig összesen 0,6 százalékponttal mérséklődött.

7. tábla

Az ipar ágazati szerkezete a termelési érték alapján

(2013. évi árszinten, %)

Ágazat		2005	2009	2013
kódja	megnevezése			
B	Bányászat, kőfejtés	0,5	0,5	0,4
CA	Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	13,0	12,1	11,1
CB	Textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása	1,9	1,4	1,4
CC	Fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység	3,1	3,0	3,0
CD	Kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás	10,0	9,3	7,0
CE	Vegyí anyag, termék gyártása	6,0	5,2	5,8
CF	Gyógyszergyártás	2,8	3,4	3,2
CG	Gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása	6,3	6,9	6,8
CH	Fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása	8,4	6,2	6,8
CI	Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	13,9	16,2	11,7
CJ	Villamos berendezés gyártása	6,7	5,7	3,9
CK	Gép, gépi berendezés gyártása	3,2	4,3	7,6
CL	Járműgyártás	15,0	15,7	23,0
CM	Egyéb feldolgozóipar; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása	1,6	2,7	2,5
C	Feldolgozóipar	92,0	92,0	94,0
D	Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	7,5	7,4	5,7
B+C+D	Ipar víz- és hulladékgazdálkodás nélkül, a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások	100,0	100,0	100,0

5. Területi összehasonlítás

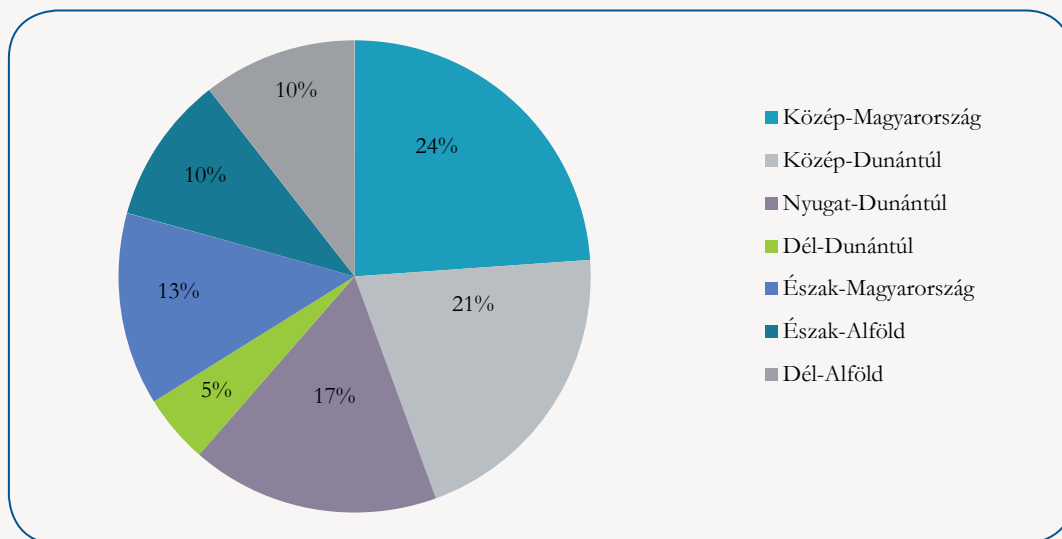
2009-ben, a válság mélypontján minden régióban visszaesést mértünk, a következő két évben viszont az összes régióban növekedés volt. Míg 2012-ben öt régióban regisztráltunk visszaesést, addig 2013-ban már kedvezőbben alakultak a területi teljesítmények: **Magyarország területi egységei** közül az ipari termelés négy régióban nőtt, a többi háromban csökkent az előző évhez képest

A legnagyobb mértékű, 21,9%-os növekedés Dél-Alföldön következett be, ezen belül is Bács-Kiskun megyében kiugróan, közel 40%-kal emelkedett a termelés főként a kecskeméti autógyárunk kimagasló teljesítménye miatt. Ezzel a régió 2012 után 2013-ban is megőrizte vezető helyét a termelésbővülés tekintetében, míg az ipari termelésből való részesedés vonatkozásában csak az ötödik lett a rangsorban. Az előző évi csökkenés után Észak-Magyarország számottevően, 5,7%-kal növelte az ipari termelését. A régióhoz tartozó mindhárom megyében bővülést mértünk, a legnagyobb mértékűt, 8,6%-ot Heves megyében, elsősorban az elektronikai áramköri kártya gyártása szakágazatnak köszönhetően. Átlag feletti növekedést (+3,5%) mutatott Nyugat-Dunántúl is, amelyhez elsősorban Győr-Moson-Sopron megye teljesítménye járult hozzá. Dél-Dunántúl kibocsátása lényegében stagnált (+0,1%) az előző évhez képest.

Három régióban 2,6 és 4,2% közötti volumencsökkenést regisztráltunk. A régiókhoz tartozó megyék egyikében sem mértünk termelésbővülést. A legnagyobb visszaesés (4,2%-os) Észak-Alföldön volt, amelyhez elsősorban a számítógépeket, perifériás egységeket és elektronikus fogyasztási cikkeket gyártó cégek piacvesztése és kapacitáscsökkentése járult hozzá.

11. ábra

Az ipari termelés értékének megoszlása régiók szerint, 2013

Jelmagyarázat:

- = a megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- 0 = a mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.
- ... = Nem közölhető adat.

További információk, adatok (linkek):

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

info@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6789